

Hemşirelik Öğrencilerinin Kanıtı Dayalı Hemşirelik Uygulamalarına İlişkin Farkındalıklarının Belirlenmesi

Determination of Nursing Students' Awareness of Evidence-Based Nursing Practice

(Araştırma)

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi 2017, 4(2), 1-12

Emine ÖZER KÜÇÜK¹, Seval ÇAKMAK¹, Sevgisun KAPUCU², Meltem KOÇ³, Rabia KAHVECİ¹

¹Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Sağlık Teknolojileri Değerlendirme Birimi, Ankara, Türkiye

²Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

³İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

Geliş Tarihi: 06 Ekim 2016

Kabul Tarihi: 10 Mart 2017

12 - 16 Ekim 2016 tarihleri arasında Sueno Hotel & Kongre Merkezi, Belek, Antalya'da düzenlenecek olan

18. Ulusal İç Hastalıkları Kongresi'nde Poster Sunumu olarak kabul edilmiştir

ÖZ

Amaç: Çalışma hemşirelik son sınıf öğrencilerinin kanıtı dayalı hemşirelik uygulamaları ile ilgili farkındalıklarını değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma tanımlayıcı nitelikte tasarlanmış olup 75 öğrenci ile yürütülmüştür. Veriler Kanıtı Dayalı Hemşirelik Uygulamaları ile ilgili farkındalıkları değerlendiren, 21 soruluk soru formu kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin %96'sı Kanıtı Dayalı Hemşirelik Uygulamaları terimini daha önce duyduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin %97,3'ü literatür taraması yapmayı bildiğini, %73,3'ü eleştirel makale eğitimi aldığını belirtirken, literatür taraması için en çok kullanılan veritabanı %98,7 ile Google Akademik olduğu saptanmıştır. Katılımcıların %94,7'si hemşirelikte kanıtı dayalı uygulamaya inandığını ve %98,7'si ise hemşirelik uygulamalarında kanıtı ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %93,4'ü Kanıtı Dayalı Hemşirelik Uygulamaları ile ilgili daha fazla bilgi almak isterken, %90,7'si bu alanda eğitime katılmak istediklerini belirtmişlerdir.

Sonuç: Öğrencilerin çoğunun Kanıtı Dayalı Hemşirelik Uygulamaları konusunda farkındalığının olduğu, önemine inandığını ve ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda; hemşire öğrencilerin Kanıtı Dayalı Hemşirelik Uygulamasını engelleyen bariyerlerin belirlenmesine ilişkin çalışmaların planlanması, daha çok yayın yapmalarının desteklenmesini, bu alana yönelik olarak müfredat programlarının düzenlenmesini önermekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Farkındalık, hemşirelik, kanıtı dayalı uygulama, öğrenci

İletişim : eoz_97@hotmail.com

ABSTRACT

Aim: This study was performed to determine the awareness of senior nursing students regarding to evidence based nursing practices.

Material and Methods: The study that is designed in a descriptive nature was conducted with 75 students. The data were collected by using a 21-item questionnaire that assess the students' awareness regarding to evidence based nursing practices.

Results: Of the students, 96% stated that they have heard the term of evidence based nursing practice before. While 97.3% of the students stated that they knew scanning the literature and 73.3% of them stated that they received training about critical article reviewing, the database that was mostly used for literature review was Google Scholar with the percentage of 98.7%. Of the respondents 94.7% stated that they believed in evidence-based practice in nursing and 98.7% stated that they needed evidence for nursing practices. While 93.4% of the students' wanted to get more information on evidence based nursing practice, 90.7% of them wished to participate in an education in this area.

Conclusion: Majority of the students had awareness with regards to evidence based nursing practice, believed in the importance of it and they needed it. In accordance with these results, we suggest planning of studies that will determine the barriers in front of evidence-based nursing, promotion of students for doing more publications, and regulation in the curriculum regarding to this area.

Key Words: Awareness, nursing, evidence-based practice, student

GİRİŞ

Yaşam süresinin uzamasıyla sağlık bakım maliyeti ve bakım yükü artmaktadır. Kaynakların uygun kullanımı ve bakım kalitesinin artırılması, ancak kanıta dayalı uygulamalarla mümkün olmaktadır. Kanıta dayalı uygulama kullanımı sağlık bakımında kalite sağlamanın temeli olarak bilinmektedir¹.

Kanıta dayalı uygulama 1972 de Epidemiyolog Dr. Archie Cochrane ile başlamıştır. Cochrane, araştırmalarında sağlık bakım kararlarının sistematik olarak kanıta dayalı olması gerektiğini vurgulamıştır. Bu öneri, ilk olarak tıp uygulamalarında kullanılarak Kanıta Dayalı Tıp (KDT) kavramı ortaya çıkmıştır. Daha sonra, Kanıta Dayalı Tıp çeşitli otoriteler tarafından Kanıta Dayalı Uygulama (KDU) ya da Kanıta Dayalı Sağlık Bakımı (KDSB) olarak kullanılmaya başlanmıştır². *Kanıta Dayalı Uygulama(KDU)*, belli bir konuda araştırma sonuçlarının seçilmesi, sonuçların sentezlenmesi ve bu sonuçların klinik uygulama kararları için hazırlanmasıdır. Kanıta dayalı tıp “ilkelerinin tüm sağlık disiplinlerinde uygulanması *Kanıta Dayalı Sağlık Bakımı* olarak da tanımlanmaktadır”³.

Kanıta dayalı hemşirelik (KDH), “hastalara en iyi bakımı sunabilmek için hasta bakımına ilişkin kararlarda, bilimsel yöntemle elde edilen en iyi kanıtların, deneyimler ve hasta tercihleri ile birleştirilerek hemşirelik bakımında kullanma yaklaşımı” olarak tanımlanmaktadır⁴⁻⁷. Kanıta dayalı hemşirelik araştırma kanıtları ile uygulanan hasta bakımı arasında oluşan büyük boşluktan ortaya çıkmıştır.

Sağlık profesyonelleri ve hemşireler için hastaya yapılan uygulamaların kanıt temelli

olması önem taşımaktadır. Son yıllarda kanıta dayalı uygulama yaklaşımlarının artması ve uluslararası hemşirelik birliği (International Council of Nursing=ICN) tarafından da tüm dünya hemşirelerine uygulamaların kanıta dayandırılması konusunda açık mesaj verilmesi konunun önemini vurgulamaktadır. Kanıta dayalı uygulama (KDU)'nın anlamı elde edilebilir en iyi bilgiyi kullanmamızın yanı sıra, deneyimimiz ve yargımızla birlikte hastalarımız için en iyi bakımı belirlemektir. Hemşirelik uygulamalarının kanıta dayalı olması, bakım kalitesini ve bakım sonuçlarını iyileştirmek, klinik uygulamalarda ve hasta bakım sonuçlarında fark yaratmak, bakımı standardize etmek ve hemşire memnuniyetini artırmak gibi olumlu sonuçlar alınmasını sağlar⁸⁻¹¹.

Günümüzde KDU hemşirelik bakımının altın standardı haline gelmeye başlamıştır. Ayrıca birçok eğitim kurumundaki akademik stratejide kanıta dayalı uygulama ile ilgili farkındalığın ve yeterliliğin daha okul sıralarında kazandırılması için çaba sarf etmektedir. Çünkü geleceğin hemşireleri olacak olan öğrencilerin, okul yıllarında kanıta dayalı hemşirelik uygulamaları konusunda bilgi sahibi olması ve farkındalık geliştirilmesi ilerideki topluma sunacakları hemşirelik bakımının kalitesini doğrudan etkileyecektir. Öğrencilerin, KDU için gerekli yetkinlikleri (*Literatür tarama, kanıt değerlendirme, araştırmaları eleştirel analiz edebilme ve araştırma bulgularını klinik uygulamaya aktarılması gibi*) kazanmaları, ilerideki meslek hayatlarında kanıta dayalı uygulamayı gerçekleştirmelerinde itici güç olacaktır.

Pek çok ülkede hemşirelik öğrencilerinin kanıta dayalı uygulamalar ile ilgili farkındalık ve KDU ile ilgili yeterliliklerini değerlendiren çalışmalar yapılmıştır¹¹⁻¹⁴. Ülkemizin hemşirelik okullarında verilen eğitim müfredatına baktığımızda, "kanıta dayalı hemşirelik uygulamalar" başlığı altında derslerin çoğunlukla yer almadığı, ancak bazı derslerin içeriğinde bahsedildiği gözlenmiştir. Mezun olan hemşirelerin ise sahip oldukları teorik bilgiyi klinik uygulamaya geçirmede sorunları olduğu, kanıta dayalı uygulamalar yapmada sınırlı oldukları da gözlenmektedir. Yapılan kanıt içerikli çalışmaların ise genel olarak klinik uygulamaya aktarılmadığı daha çok akademik statü almada yararlı olduğu da bilinen bir gerçektir. Öğrenci hemşireler, hemşirelik eğitiminde çok önemli bir grubu oluşturur. Bu nedenle öğrenci hemşirelerin konuya ilişkin farkındalıklarının ve yeterliliklerinin ortaya konması önem arz etmektedir. Ülkemizde ise hemşirelik öğrencilerinin kanıta dayalı uygulamalar ile ilgili farkındalıklarının ve yeterliliklerini değerlendiren bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma hemşirelik son sınıf öğrencilerinin kanıta dayalı uygulama ile ilgili farkındalıklarını değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın Türü

Bu araştırma tanımlayıcı nitelikte tasarlanmıştır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri

Araştırma, bir üniversitesinin Hemşirelik Fakültesi 4. Sınıf öğrencileri ile yürütülmüştür.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini bir üniversitesinin hemşirelik fakültesi 4.sınıfta öğrenci olan 89 kişi oluşturmuştur. Araştırma, çalışmaya katılmayı kabul eden 75 (%84.2) öğrenci ile tamamlanmıştır. Çalışmanın yapıldığı üniversitenin müfredat programında “kanita dayalı uygulamalar” başlığında ders olmamasına rağmen, mevcut bazı derslerin içeriğinde (örn. Education in nursing dersi) kanita ulaşma ve kanıtı uygulamaya aktarmaya ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın uygulaması için ilgili kurumdan yazılı izin ve 4. Sınıf hemşirelik öğrencilerinden aydınlatılmış onam alındıktan sonra veriler 1 Ekim- 31 Aralık 2015 tarihleri arasında öğrencilere kanita dayalı uygulama/hemşirelik farkındalıklarını değerlendiren, literatür taranarak hazırlanan ve alana ilişkin beş uzmandan görüş alınan 21 soruluk form kullanılarak toplanmıştır¹¹⁻²⁴. Bu form 2 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, katılımcıların demografik verilerine ulaşmak için hazırlanan 8 sorudan oluşmaktadır. İkinci bölüm de ise kanita dayalı hemşirelik uygulamalarına ilişkin 13 soru yer almaktadır (**Ek1**). Araştırmanın uygulanması, öğrencilerin uygun zamanları belirlenip dersane ortamında ortak buluşma zamanı belirlenerek organize edilmiştir. Daha sonra araştırmacılar tarafından çalışmaya katılmayı kabul eden gönüllü öğrencilere anketler dağıtılmıştır. Tüm katılımcılardan aynı anda anketleri doldurmaları istenmiştir. Anketlerin doldurulma süresi toplamda 15-25 dakikadır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılması için araştırmanın yapıldığı kurumun Etik Kurulu'ndan (GO15/462-08) resmi izin ve araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden yazılı onam alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde lisanslı Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) programı 16.0 versiyonu kullanılmıştır. Anket formu ile toplanan sorularda kapalı uçlu olanlar SPSS ile açık uçlu olanlar ise gruplanarak elde değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler olarak, sayı ve yüzde, ortalama, standart sapma ve Fisher's ki kare testi kullanılmıştır. Makale değerlendirme eğitimi alma ile makale değerlendirebilme özellikleri ki kare testi ile karşılaştırılmıştır.

BULGULAR

Çalışma için Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi 4.sınıfta öğrenci olan 89 kişiye ulaşıldı. Ankete katılmayı kabul eden ve anketi tamamlayan 75 öğrencinin verileri değerlendirilmiştir. Öğrencilerin yaş ortalaması $22,6 \pm 0,89$ yıl olup %92'si kadındı. Öğrencilerin %45,3'ü günlük 7 saatten fazla internet kullandığını ve %57,3'ü tıbbi bilgi edinmek için 4 saat ve altında zamanı internette geçirdiğini belirtmiştir. (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Özellikleri (n:75)

Tanıtıcı Özellikler	n	%
Yaş	Ortalama±SS(22,65±0,89)	
Cinsiyet		
Kadın	69	92,0
Erkek	6	8,0
Günlük internet kullanım süresi		
Hiç	1	1,3
4 saat ve daha az	20	26,7
5-7 saat	20	26,7
7 saatten fazla	34	45,3
Tıbbi bilgi edinmek için günlük internet kullanım süresi		
Hiç	4	5,4
4 saat ve daha az	43	58,1
5-7 saat	20	27
7 saatten fazla	7	9,5

Öğrencilerin %90,7'si kanıta dayalı tıp terimini, %96'sı kanıta dayalı hemşirelik terimini daha önce duyduğunu belirtmiştir. Ancak kanıta dayalı tıp ile ilgili eğitim alanlar sadece %12'dir. Üniversitede kanıta dayalı uygulama/hemşirelik eğitimi aldığını söyleyenler %57,3 iken derslerde kanıta dayalı uygulama/hemşirelik konularına yer verilmesi %96' idi.

Öğrencilerin %97,3'ü literatür taraması yapmayı bildiğini belirtirken, literatür taraması için en çok kullanılan veritabanı %98,7 ile Google Akademik olduğu saptanmıştır (Tablo 2).

Çalışmamızda öğrencilerin %73'ü eleştirel makale eğitimi aldığını belirtmiştir. Eleştirel makale değerlendirme eğitimi alan 56 (%74) kişinin %86,2'sı makale değerlendirebileceğini belirtmiştir. Makale değerlendirme eğitimi alma ile makale değerlendirebilme arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmıştır ($p<0,001$). Eleştirel makale değerlendirme eğitimi alan 56 kişinin %85,7'si makale değerlendirebileceğini ifade etmiştir.

Öğrencilerin %21,3'ünün en az bir bilimsel yayını olduğu; %8'inin makalesi; %9,3'ünün sözlü bildirisi ve %16'sının poster bildirisi olduğu saptanmıştır. Katılımcıların %94,7'si hemşirelikte kanıta dayalı uygulamaya inandığını ve %98,7'si ise hemşirelik

Tablo 2. Literatür Taraması Yapılan Veri tabanlarının Öğrencilerin Kullanımına göre dağılımı (n:75)

Veri Tabanları	n*	%
Akademik Google	74	98,7
Cochrane Database	69	92
Ulakbim	62	82,7
Medline	40	53,3
PubMed	37	49,3
Elseviersciencedirect	15	20,0
UpToDate	7	9,3
Springerlink	1	1,3

* Öğrenciler birden fazla seçenek işaretlemiştir.

uygulamalarında kanıtı ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca hemşire adaylarının %93,4'ü kanıtı dayalı tıp ile ilgili daha fazla bilgi almak isterken, %90,7'si kanıtı dayalı hemşirelik alanında bir eğitime ya da programa katılmak istediklerini belirtmişlerdir.

TARTIŞMA

Çalışmamızda, hemşirelikte KDU konusunda farkındalığı olan, önemine inanan ve hemşirelik uygulamalarında kanıtı ihtiyaç duyanların oranı yüksek bulunmuştur. Cruz'un (2016) 188 öğrenci ile yaptıkları çalışmada öğrencilerin KDH ile ilgili farkındalıkları yüksek bulunmuş ve KDH ile ilgili kurs programına katılmanın KDH ile ilgili tutumları ve becerileri olumlu etkilediği saptanmıştır¹¹. Aynı çalışmada KDH hemşirelikle ilgili kurs programına katılanların oranı %60 iken çalışmamızda bu oran %12'dür. Ancak çalışmamızda öğrencilerin %90'dan fazlası kanıtı dayalı tıp ile ilgili daha fazla bilgi almak ve kanıtı dayalı hemşirelik alanında bir eğitime ya da programa katılmak istemektedirler. Bu nedenle öğrencilerin KDH ile ilgili kurslara katılımı için kurslar düzenlenmeli ve katılımları desteklenmelidir. Çalışmamıza benzer olarak, Adams'ın (2009), kanıtı dayalı uygulamaları ölçmek amacıyla 247 öğrenci ile yaptıkları çalışmada da öğrenci hemşirelerin kanıtı dayalı uygulamanın önemli olduğunu düşündükleri ve yeni fikirlere açık oldukları görülmüştür¹². Çalışmamızın ve diğer çalışmaların sonuçlarına bakacak olursak, öğrenci hemşireler kanıtı oluşturma ve uygulama alanına yansıtma konusu konusunda olumlu tutum göstermektedir. Bu durum öğrencilerin mezun olduklarında uygun koşullar yaratıldığında kanıtı dayalı hemşirelik uygulamalarını yapmada olumlu davranışlar göstereceklerini düşündürmektedir.

Çalışmamıza katılan öğrencilerin yarısından fazlası kanıtı dayalı uygulama/hemşirelik eğitimi aldıkları belirlenmiştir. Günümüzde birçok eğitim kurumundaki akademik

stratejide kanıta dayalı uygulama ile ilgili farkındalığın ve yeterliliğin daha okul sıralarında kazandırılması için çaba sarf edilmektedir¹². Kanada da kanıta dayalı uygulama yeterliliği mezun hemşirede aranan standart yeterlilikler arasında yer almaktadır¹³.

Çalışmamızda öğrencilerin %97,3'ü literatür taramayı bildiğini ifade etmiştir. Çalışmamızla benzer olarak Formigoni ve arkadaşlarının (2003) 1150 hemşire öğrencisi ve hemşire üzerinde yürüttükleri çalışmada; öğrencilerin %64'ü interneti, literatür tarama aracılığıyla en güncel kanıtlara ulaşmak için kullandıkları saptanmıştır¹⁴. Kaplan ve arkadaşları (2009) da literatür tarama yeterliliğinin artmasının KDU için temel oluşturacağını vurgulamaktadır. Ayrıca hemşirelerin kanıt düzeylerini belirleyebilmesi ve uygun kanıtları uygulamaya aktarabilmeleri için literatür tarama yeterliliğinin gerekli olduğunun önemini belirtmişlerdir¹⁵. Ancak Bostrom ve arkadaşlarının (2010) 987 yeni mezun hemşire ile yaptığı çalışmada ise hemşirelerin sadece %20'sinin veri tabanı kullanarak bilgiye ulaştıkları, %30'unun ise klinik uygulama için makale okuduğunu belirtmiştir¹⁶. Literatür¹⁴⁻¹⁶ ve çalışmamıza göre öğrenciler kanıta ulaşmaya ilişkin yeterince bilgililer, teknolojiyi kullanma sorunları yok, ancak mezun olduklarında araştırma ve okumaya ilişkin zaman ayırma konusunda sorun yaşıyor olabilirler. Gözlemlerimiz ve deneyimlerimize göre, öğrenci hemşire olarak çalışmaya başladığında aşırı iş yüküne ve çoğunlukla iş merkezli kurum politikalarına bağlı istekli olsa da kanıta dayalı uygulamalarda yeterlilik gösteremiyor olabilir.

Öğrencilerin literatür taraması için en çok kullandıkları veritabanının %98,7 ile Google Akademik olduğu saptanmıştır. Çalışmamızla benzer olarak Wahous ve arkadaşlarının (2016) 62 hemşirelik öğrencisi ile yaptığı çalışmada literatür taraması için en çok kullanılan veritabanının Google ve Pubmed olduğunu saptamışlardır¹³. Ross'un (2010) çalışmasında ise en çok kullanılan veri tabanı Medline'dir¹⁷. Çalışmalarda bu farklılığın, kullanılan veri tabanının öğrencinin literatür tarama konusundaki bilgisi, yabancı dil yeterliliği ve veri tabanlarına erişim kısıtlılığı gibi faktörlerden kaynaklandığını düşünmekteyiz.

Çalışmamızda makale değerlendirme eğitimi alma ile makale değerlendirebilme arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmıştır ($p < 0,001$). Eleştirel makale değerlendirme eğitimi alan 56 kişinin % 85,7'si makale değerlendirebileceğini ifade etmektedir. Brown ve arkadaşlarının hemşirelerde kanıta dayalı uygulamadaki bariyerlerin incelendiği çalışmasında, kanıta dayalı uygulamayı en yüksek tutumun, daha sonra bilgi ve pratik uygulamaların etkilediği görülmüştür. Bilgi ve kanıta dayalı uygulama arasında güçlü bir korelasyon saptamış, bilgi puanı arttıkça kanıta dayalı uygulama puanı da artmıştır. Kanıta dayalı uygulamaya tutum ile KDU organizasyonu arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur¹⁸. Ayrıca Ubbink ve ark. (2011) çalışmasında, katılımcıların %70'i kanıta dayalı uygulama önündeki engellerden biri olarak, makaleleri eleştirel olarak değerlendirme konusunda yeterli olmadıklarını belirtmişlerdir¹⁹. Birçok çalışmada bir makaleyi eleştirel olarak analiz edebilmenin kanıta ulaşmakta en temel yollardan biri olduğu vurgulanmaktadır^{13,17,19}. Çalışmamızda, makale değerlendirme konusundaki bu bulgusu çalışmaları desteklemektedir. Makaleyi eleştirel değerlendirme becerisi kanıta dayalı uygulamalar için vazgeçilmez yeterlikler arasında yer almaktadır.

Çalışmamızda hemşire adayların %93,4'ü kanıta dayalı tıp ile ilgili daha fazla bilgi almak isterken, %90,7'si kanıta dayalı hemşirelik alanında bir eğitime ya da programa

katılmak istemektedir. Johansson ve arkadaşlarının (2007) hemşirelerin kanıta dayalı uygulama tutumlarını incelediği çalışmasında hemşirelerin çalışma yılının, eğitim düzeyinin, kanıta dayalı uygulama kursu ve aktivitelerin tutumlarını olumlu yönde etkilediği görülmüştür²⁰.

Çalışmamızda öğrencilerin %21,3'sinin bilimsel yayınının olduğu belirlenmiştir. Oermann ve arkadaşlarının (2008) 20 hemşirelik dergisini inceleyerek yaptığı çalışmada hemşirelik de araştırma ve pratik bilgi arasında olumlu bir ilişki görüldü ve hemşirelik dergilerinin yaygınlaşmasının kanıta dayalı uygulama için önemli olduğu belirtilmiştir. Hemşirelerin kanıta dayalı uygulama kullanımında güncel araştırmalara ihtiyaç duydukları görülmektedir²¹. Bu bağlamda öğrencilerin yayın yapmasının desteklenmesinin kanıta dayalı uygulama kullanımını artıracakı düşünülmektedir. Harrigan ve arkadaşları (2007) çoğu hemşirenin, hemşirelik okul yıllarındaki öğrendikleri, biriktirdikleri tecrübeleri ve araştırma kanıtlarını ihmal etme ya da dikkate almalarının; hemşirelik bakımlarının temelini oluşturduğu vurgulamaktadır²². Bu nedenle okul yıllarında yayın yapma tecrübesinin, mezun olduktan sonra ki profesyonel gelişimine büyük katkı sağlanması beklenmektedir.

Veerman'ın (2007) hemşirelerin araştırma bulgularını kullanma durumlarının incelendiği çalışmasında, araştırma bulgularını kullanmadaki bariyerlerin farkındalığın az olması, araştırma yapma ve değerlendirme konusunda bilgi eksikliği, yetersiz zaman, araştırma bulgularını yorumlayamama, araştırma bulgularını meslektaşları ile tartışmada eksiklik olarak görülmüştür²³. Thompson ve arkadaşlarının (2007) hemşirelik literatürü inceleyerek yaptığı çalışmada hemşirelerin hemşirelik araştırmalarını nasıl yapacağını az bildiğini ve araştırmada metodolojik ve kavramsal gelişime ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir²⁴. Çalışmamızda hemşirelik öğrencileri araştırma ve literatür tarama ile ilgili ders aldıkları belirlenmiştir. Okul döneminde alınan bu derslerin hemşirenin kanıta dayalı uygulama kullanımını ve farkındalığını arttıracakı düşünmekteyiz.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Öğrencilerin çoğu daha önce kanıta dayalı tıp, kanıta dayalı hemşirelik kavramlarını duyduğunu ifade etmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğu hemşirelikte kanıta dayalı uygulama konusunda farkındalığının olduğu, hemşirelikte kanıta dayalı uygulamaya inandığını ve hemşirelik uygulamalarında kanıta ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin makale, poster ve bildiri yapma oranlarının düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca çalışmamızda öğrencilerin çoğunluğunun kanıta dayalı tıp ile ilgili daha fazla bilgi almak ve kanıta dayalı hemşirelik alanında bir eğitime ya da programa katılmak istemektedir.

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda;

- Hemşire öğrencilerin kanıta dayalı uygulamayı engelleyen bariyerleri belirleyen çalışmaların planlanması,
- Hemşirelik öğrencilerin daha fazla yayın yapmalarının desteklenmesini,
- Hemşirelik öğrencilerine ve çalışan hemşirelere kanıta dayalı uygulama ve araştırmaya ilişkin eğitim müfredatının düzenlenmesini,

- Kanıta dayalı uygulamalar için müfredat eğitim modellerinin geliştirilmesini önermekteyiz.

Sonuçlarımızın araştırma örneklemiyle sınırlı olup genellenemeyeceği ve bu nedenle konuyla ilgili araştırmaların daha büyük örneklem gruplarında yapılması önerilmiştir.

KAYNAKLAR

1. Mazurek MB, Fineout-Overholt E. Evidence Based Practice in Nursing & Healthcare A Guide To Best Practice Second Edition. London; Wolters Kluwer; 2011. p.4-5
2. Hriday MS, Kevin CC. Archie Cochrane and his vision for evidence-based medicine. Plastic and Reconstructive Surgery 2009; 124(3): 982-988.
3. Melnyk BM, Fineout-Overholt E. Evidence-based practice in nursing&healthcare: A guide to best practice. 2nd Ed. Toronto: LWW; 2011
4. Kathleen RS. The Impact of Evidence-Based Practice in Nursing and the Next Big Ideas. The Online Journal of Issues in Nursing 2013 May;18(2).
5. Yip WK, Mordi SZ, Shen L, Kim EN, Zhang X, MajidS. Nurses' perception towards evidence-based practice: A descriptive study. Singapore Nursing Journal 2013; 40(1), 34-4.
6. Cullen L. Adams S. What is evidence-based practice?. Journal of Perianesthesia Nursing 2010; 25(3), 171-173.
7. Kocaman, G. Hemşirelikte kanıta dayalı uygulamalar, Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi 2003; 2: 61-69.
8. Yurtsever S, Altıok M. Kanıta dayalı uygulamalar ve hemşirelik, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2006; 20(2): 159-166.
9. Kahveci R, Meads C. Is primary care evidence-based in Turkey?, Journal of Evidence-Based Medicine 2009; 2:242-251.
10. Kessenich CR, Guyatt GH, DiCenso A. Teaching nursing students evidence-based nursing. Nurse educator 1997;22(6):25-9.
11. Cruz JP et all. Evidence-based practice beliefs and implementation among the Nursing Bridge Program students of a Saudi University. International Journal of Health Sciences Quassim University 2016;10(3):405-414.
12. Adams S. Use of evidence-based practice in school nursing: Survey of school nurses at a national conference. The Journal of School Nursing 2009;25:302-313.
13. Wahoush O, Banfield L. Information literacy during entry to practice: Information-seeking behaviors in student nurses and recent nurse graduates. Nurse Education Today 2014; 34(2):208-213.
14. Formıgönç C, Gualdana İ, Fornasarı D. Nurses' online information use and literature searching skills: a survey in SBBL network. 15th EAHIL Conference; 2016 June 06-11; Seville, Spain.
15. Kaplan SK et all. Information literacy as the foundation for evidence-based in graduate nursing education: a curriculum integrated approach. Journal of Professional Nursing 2003; 19: (5):320-328.
16. Bostrom A, Ehrenberg A, Gustavsson P, Wallin L. Registered nurses 'application of evidence-based practice: a national survey. Journal of Evaluation of Clinical Practice 2009; 1159-1163.
17. Ross J. Information literacy for evidence-based practice in perianesthesia nurses: readiness for evidence-based practice. Journal Perianesth Nurs 2010;25(2):64-70.
18. Brown C, Wickline M, Ecoff L, Glaser D. Nursing practice, knowledge, attitudes and perceived barriers to evidence-based practice at an academic medical center. Journal of Advanced Nursing 2008; 62(2): 371-381.

19. Ubbink DT et al. Implementation of evidence-based practice: outside the box, throughout the hospital. The Netherlands journal of medicine. 2011; 69(2):87-94.
20. Johansson B, Fogelberg-Dahm M, Wadensten B. Evidence-based practice: The importance of education and leadership. Journal of Nursing Management 2010; 18: 70-77.
21. Oermann M et al. Dissemination of research in clinical nursing journals. Journal of Clinical Nursing 2007;17:149-156.
22. Harrigan HB, Hess RF, Weinland JA. A Survey of Registered Nurses Readiness for Evidence-Based Practice: A Multidisciplinary Project. Journal of Hospital 2008; 8(4):440-448.
23. Veeramah V. Use of research findings in nursing practice. Nursing Times 2007; 103(1): 32-33.
24. Thompson D, Estabrooks C, Scott-Findlay S, Moore K, Wallin, L. Interventions aimed at increasing research in nursing: A systematic review. Implementation Science [electronic resource] 2007; 22(15):1-16.ü

EK 1.

Kanıta dayalı hemşirelik; hastalara en iyi bakımı sunabilmek için, hasta bakımına ilişkin kararlarda, bilimsel yöntemle elde edilen en iyi kanıtların, deneyimler ve hasta tercihleri ile birleştirilerek hemşirelik bakımında kullanma yaklaşımıdır. En iyi kanıtlardan kasıt güvenilir ve özellikle hasta merkezli, bilimsel klinik araştırmalardır. Kanıta Dayalı Hemşirelik, deneyimlere dayalı karardan kanıta dayalı karar almaya geçiştir.

Hemşirelik Araştırması; Hemşirelik araştırması özellikle bilgisini geliştirmek, düzeltmek ve yaymak için tasarlanmış sistematik sorgulamayı kapsar. Hemşirelik araştırmasının amacı nicel, nitel veya karışık yöntemler kullanarak soruları cevaplamak ve bilgileri geliştirmektir.

Aşağıdaki soruları lütfen yukarıdaki tanımı okuduktan sonra cevaplayınız.

1. Kanıta dayalı tıp içerikli herhangi bir eğitim toplantısına katıldınız mı?
A) Evet B) Hayır
2. Üniversitenizde kanıta dayalı uygulama/hemşirelik ile ilgili ders aldınız mı?
A) Evet B) Hayır
3. Derslerinizde kanıta dayalı uygulama/hemşirelik konularına yer veriliyor mu?
A) Evet B) Hayır
4. Literatür taraması yapmayı biliyor musunuz?
A) Evet B) Hayır
5. Aşağıdaki veri tabanlarından hangilerinden tarama yaptınız?

VERİ TABANLARI	EVET	HAYIR
Medline		
Ulakbim		
Cochrane Database		
PubMed		
Elsevier science direct		
UpToDate		
Springerlink		
Akademik Google		

6. Makale eleştirel değerlendirilmesine (criticalappraisal)ilişkin bir eğitim aldınız mı?
A) Evet B) Hayır
7. Sizce bir makaleyi eleştirel olarak değerlendire bilir misiniz?
A) Evet B) Hayır

Halen yürüttüğünüz bilimsel bir hemşirelik araştırmanız var mı?

A) Evet B) Hayır

8. Bilimsel yayınınız var mı?

A) Evet B) Hayır

Cevabınız Evet ise Hangi tür yayınınız var?

Yayın türü	EVET	HAYIR
Makale		
Sözlü bildiri		
Poster		

9. Hemşirelikte kanıta dayalı uygulamaya inanıyor musunuz?

A) Evet B) Hayır

10. Hemşirelik uygulamalarınızda kanıta ihtiyaç duyuyor musunuz?

A) Evet B) Hayır

11. Kanıta dayalı tıp konusunda daha fazla bilgi edinmek ister misiniz?

A) Evet B) Hayır

12. Kanıta dayalı hemşirelik alanında eğitim ya da programa katılmak istiyor musunuz?

A) Evet B) Hayır